

Felles program for styreopplæring i regionale helseforetak og helseforetak

Felles program for styreopplæring i regionale helseforetak og helseforetak	1
1 Innledning	3
1.1 Hensikt og omfang.....	3
1.2 Målgruppe	3
2 Styrenes rolle og ansvar.....	3
3 Styreopplæring	4
3.1 Hva er styreopplæring.....	4
3.2 Roller og ansvar for opplæring av styremedlemmer	4
3.2.1 Helse- og omsorgsdepartementet.....	4
3.2.2 De regionale helseforetakene.....	4
3.2.3 Helseforetakene	5
3.2.4 Styremedlemmenes selvstendige ansvar.....	5
4 Felles program for styreopplæring.....	5
4.1 Kompetanseområder i styreopplæringen.....	5
4.2 Felles årshjul for styreopplæring	7

1 Innledning

1.1 Hensikt og omfang

Et felles program for styreopplæring skal legge til rette for standardisert opplæring for styremedlemmer i regionale helseforetak og helseforetak. Programmet beskriver roller og ansvar for å sørge for nødvendig styreopplæring, samt forventninger til kompetanseområder som skal dekkes gjennom opplæringen. Felles program for styreopplæring beskriver opplæringsaktiviteter som er felles på tvers av regionale helseforetak og helseforetak.

Det er utarbeidet et overordnet felles årshjul som beskriver opplæringsaktiviteter som skal sikre at kompetanseområdene dekkes.

I tillegg til de aktiviteter som beskrives i felles program for styreopplæring, har det enkelte regionale helseforetak og helseforetak ansvar for å vurdere behovet for supplerende opplæringsaktiviteter. Videre har det enkelte styre et selvstendige ansvar for at styret fungerer som et kollegium og setter seg inn i saker med relevans for styrearbeidet.

1.2 Målgruppe

- Styremedlemmer i styrene i regionale helseforetak, helseforetak og felleseide helseforetak.
- Ansattvalgte styremedlemmers varamedlemmer
- Brukerrepresentanter med en observatørrolle i styrene
- Ansatte i regionale helseforetak og helseforetak med ansvar for å legge til rette for opplæring av styremedlemmer.

2 Styrenes rolle og ansvar

Styrets rolle, ansvar og sammensetning følger av helseforetaksloven¹, instruks for styret og helseforetakets vedtekter. Styret i regionalt helseforetak og helseforetak har ansvar for at virksomheten drives i samsvar med den nasjonale helsepolitikken og at foretakets samlede ressurser brukes på best måte for å oppfylle formålet. Innenfor rammene av helseforetaksloven, foretaksmøtets vedtak, helseforetakets vedtekter og årlige krav og rammer, har styret i det enkelte helseforetak myndighet til å fatte beslutninger på vegne av helseforetaket om alt som vedrører virksomheten, og ivareta det operative ansvaret for å tilby befolkningen spesialisthelsetjenester.

Styret har ansvar for forvaltning av foretaket og skal føre tilsyn med eget foretak. Til forvaltningsansvaret ligger blant annet at styret skal sørge for at foretakets samlede virksomhet er hensiktsmessig organisert og at det er etablert nødvendige strategier og planer for å nå foretakets mål. Styret skal videre holde seg orientert om foretakets virksomhet og økonomiske stilling

Tilsynsansvaret innebærer at styret skal påse at foretaket oppfyller de samlede kravene til virksomheten. Styret skal føre tilsyn med den daglige ledelsen, samt føre tilsyn med at virksomheten drives i samsvar med gjeldende mål, styringskrav og vedtatte planer og budsjetter.

¹ [Lov om helseforetak m.m. \(helseforetaksloven\) - Lovdata](#)

Styret i det regionale helseforetaket skal i tillegg føre tilsyn med helseforetak det eier. Styret skal samlet ha en kompetanse som står i forhold til oppgavene og foretakets utfordringer.²

3 Styreopplæring

3.1 Hva er styreopplæring

Det er viktig at styremedlemmene i regionale helseforetak og helseforetak får god opplæring for å forstå og utøve styrearbeidet på en god måte. Opplæringen må legge til rette for at styremedlemmene forstår sin rolle overfor omgivelsene og kan utøve styrearbeidet på en god måte.

Et felles program for styreopplæring for styremedlemmer i regionale helseforetak og helseforetak skal legge til rette for en standardisert opplæring for styremedlemmer og bidra til å klargjøre ansvar og rolleforståelse for styrene.

Styreopplæring forstås i denne sammenheng som en kombinasjon av skriftlig materiale som gjøres tilgjengelig for styremedlemmer, gjeldende styrende dokumenter, samt styreseminarer både nasjonalt, i regi av de regionale helseforetakene og seminarer i det enkelte helseforetaksstyret.

3.2 Roller og ansvar for opplæring av styremedlemmer

Ansvaret for å tilby opplæring for styremedlemmer i styrene i de regionale helseforetakene og helseforetakene er fordelt mellom Helse- og omsorgsdepartementet, de regionale helseforetakene og helseforetakene.

3.2.1 Helse- og omsorgsdepartementet

Helse- og omsorgsdepartementet oppnevner eieroppnevnte styremedlemmer til styrene i de regionale helseforetakene og skal sørge for at styrene samlet har en kompetanse som står i forhold til de oppgaver og utfordringer de regionale helseforetakene står overfor. Helse- og omsorgsdepartementet er ansvarlig for årlig felles styreseminar for styrene i de regionale helseforetakene. I forbindelse med oppnevning av nye styre i de regionale helseforetakene arrangeres seminarer av helse- og omsorgsdepartementet. Øvrige år ruller arrangementsansvaret mellom de regionale helseforetakene. Departementet har videre utarbeidet Veileder for styrearbeid i regionale helseforetak som beskriver styringsmodell, rammene for styrets arbeid og forventinger til det praktiske styrearbeidet. Departementet sørger for at nasjonale styrende dokumenter er utarbeidet og tilgjengelig.

3.2.2 De regionale helseforetakene

De regionale helseforetakene velger, i foretaksmøte, eieroppnevnte styremedlemmer i helseforetakene de eier, og skal sørge for at styrene samlet har en kompetanse som står i forhold til de oppgaver og utfordringer helseforetakene står overfor. De regionale helseforetakene skal legge til rette for tilstrekkelig opplæring til eget styre, samt sørge for opplæringstiltak rettet mot styrene i de helseforetakene de eier. De regionale helseforetakene arrangerer årlig felles

² [Styrearbeid i regionale helseforetak](#)

styreseminarer for styrene i de regionale helseforetakene og helseforetakene. De regionale helseforetakene utarbeider regionale veiledere for styrearbeid i helseforetak.

3.2.3 Helseforetakene

Helseforetaket er ansvarlig for at eget styre gis nødvendig opplæring tilpasset det enkelte helseforetak og særegne lokale forhold. Denne opplæringen kommer i tillegg til opplæringstiltakene som organiseres i regi av det regionale helseforetaket.

3.2.4 Styremedlemmenes selvstendige ansvar

Det enkelte styremedlem har et selvstendig ansvar for å sette seg inn i føringer, krav og rammer som gjelder for helseforetaket og styrearbeidet.

4 Felles program for styreopplæring

4.1 Kompetanseområder i styreopplæringen

Kompetanseområde	Detaljer	Ressurser (felles) ³
Styringsmodell (styring, organisering og finansiering)	- Kjenne til overordnet organisering, hjemlet i helseforetaksloven - Helseforetaksmodellen - o Styringsstruktur - o «sørge for ansvar» og spesialisthelsetjenestens oppdrag - o Eierstyring – Helseforetaksloven og rettslige rammer og styringsvirkemidler - o Oppfølging og rapportering - o Styringsmodell felleseide helseforetak - Økonomi - o Finansieringsmodell og Finansstrategi - Kjenne til regionale og lokale rammer for virksomhetsstyring	Lov om helseforetak m.m. (helseforetaksloven) - Lovdata Lov om spesialisthelsetjenesten m.m. (spesialisthelsetjenesteloven) - Lovdata Statlig eierskap: Publikasjoner - regjeringen.no Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten - Lovdata

³ Oversikten over relevante ressurser/styrende dokumenter viser til overordnede dokumenter og føringer som er felles for alle de regionale helseforetakene. Det enkelte regionale helseforetak/helseforetak kan supplere med lenker til regionale og lokale dokumenter.

Kompetanseområde	Detaljerings	Ressurser (felles) ³
Oppdrag og eiers forventninger	- Oppdragsdokument/foretaksmøte-protokoller - Innsikt i spesialisthelsetjenestens hovedoppgaver og oppdrag - Særskilte prioriteringer og særskilte forhold - Rapportering og oppfølging	Styringsdokumenter - regjeringen.no
Styrearbeid/styrets rolle og ansvar som styremedlem	- Styret som kollegium - Styrets sammensetning og kompetanse - Brukere som observatører i styret - Styrets oppgaver og styrets ansvar - Styrets handlingsrom - Instruks for styret og administrerende direktør - Praktisk styrearbeid (styrets årsplan, styrets beslutningsunderlag, protokoll mv.) - Styrets evaluering av eget arbeid - Forholdet til annen lovgivning	Styrearbeid i regionale helseforetak Styrearbeid i helseforetak
Strategier og planer	- Kjenne til regional utviklingsplan og andre sentrale planer i regionen. - Kjenne til sentrale nasjonale planer og strategier	Meld. St. 9 (2023–2024) - regjeringen.no Regionale planer og strategier - Helse Sør-Øst RHF
Særegne forhold ved spesialisthelsetjenesten	Eksempelvis kunnskap om: - Innretning ventelister - Innsatsstyrt finansiering - Målstyring	
Helseregionens/helseforetakets særpreg	- Innsikt i aktuelle problemstillinger. - Orientering om pågående prosesser og særlige oppfølgingsområder	

Kompetanseområde	Detaljer	Ressurser (felles) ⁴
Medvirkningsprosesser	- Brukermedvirkning – brukerutvalg - Tillitsvalgte - medvirkning	Brukermedvirkning på systemnivå i helseforetak Hovedavtalen mellom Spekter og hovedorganisasjonene
Struktur for samarbeid med andre sentrale samarbeids- og samfunnsaktører (eks. kommuner, fylkeskommuner, NAV, forsvaret osv.)	- Lovregulert samarbeid - Samarbeidsavtaler - Helsefellesskap mv.	

4.2 Felles årshjul for styreopplæring

Felles årshjul for styreopplæring beskriver opplæringsaktiviteter som skal være felles på tvers av regionale helseforetak og gi grunnlag for at kompetanseområdene beskrevet i kapittel 4.1. ivaretas i opplæringen. Det enkelte regionale helseforetak og helseforetak er ansvarlig for å tilpasse opplæringsaktivitetene i tråd med regional/lokal praksis og behov ut over det som framgår av felles årshjul. Dette omfatter også henvisning til lokale retningslinjer og styrende dokumenter.

Aktivitet	Ansvar	Frekvens	Dekker kompetanseområder
Skriftlig informasjon til nye styremedlemmer i RHF og HF	RHF formidler til RHF-styremedlemmer HF formidler til HF-styremedlemmer	Så snart som mulig etter oppnevning	Minimumsomfang: - Kontaktinformasjon - Styrets møteplan - Administrative forhold knyttet til styrevervet - Relevante styrende dokumenter
Opplæringsseminar for alle nye styremedlemmer (mulighet for oppfriskning for erfarne styremedlemmer)	RHF	Minst hvert annet år	- Praktisk styrearbeid - Styrende dokumenter - Styringsmodell (styring, organisering og finansiering) - Strategier og planer - Oppdrag og eiers forventninger - Medvirkningsprosesser

⁴ Oversikten over relevante ressurser/styrende dokumenter viser til overordnede dokumenter og føringer som er felles for alle de regionale helseforetakene. Det enkelte regionale helseforetak/helseforetak kan supplere med lenker til regionale og lokale dokumenter.

Aktivitet	Ansvar	Frekvens	Dekker kompetanseområder
Styresak om instruks for styret og instruks for administrerende direktør og styresak om styrende dokumenter	Det enkelte foretak	Minst hvert annet år	- Styringsmodell (styring, organisering og finansiering) - Styrets rolle og ansvar - Strategier og planer
Felles styreseminar for RHF og HF styret	RHF	Årlig	- Oppdrag og eiers forventninger - Aktuelle tema
Regelmessige seminarer i det enkelte RHF/HF- styre	Det enkelte foretak	Frekvens og behov vurderes av det enkelte styre	- Strategier og planer - Helseregionens/helseforetakets særpreget - Aktuelle saker for det enkelte styre
Nasjonalt (interregionalt) styreseminar for RHF-styrene Ansvar for gjennomføring ruller mellom HOD og RHF-ene	RHF/HOD	Første halvår	- Oppdrag og eiers forventninger - Strategier og planer
Regelmessig HF-besøk som del av RHF-styrets årsplan	RHF	Frekvens og behov vurderes av det enkelte RHF-styre	- Helseregionens/helseforetakets særpreget
Styreledermøter for styreleder RHF og HF	RHF	Frekvens og behov vurderes av det enkelte RHF	- Oppdrag og eiers forventninger - Helseregionens/helseforetakets særpreget - Strategier og planer - Aktuelle saker
Styrets egnevaluering	Det enkelte foretak	Minst en gang årlig	- Praktisk styrearbeid - Oppdrag og eiers forventninger - Strategier og planer Behov for evaluering av det enkelte møte vurderes av styret.